

**Граматична помилка
та її умовне позначення
Українська мова / 8 клас**

**Як парость виноградної лози, Плекайте мову. Пильно й
ненастанно Політь бур'ян. Чистіша від сльози Вона хай
буде. (М. Рильський)**

Хто воду п'є із джерела, а хто з калюжі,
Ви легко здогадаєтеся, друзі:
Коли поблизу чиста б'є вода,
Калюжу вибере хіба що бевзь-балда.
Качелі, садік, шкафчик, Славик, Маша,
Штанішки, щочки, умнічка, Наташа,
Кампотік чи салатік – та любе!
Не топай ножкою, бо накажу тебе.
Привіт! Здарова, Льоха, Ксюша,
Вовка!

**Ваще не поняв, вроді остановка,
Коляска, мусор, кошельок, ковйор,
більйо,
Хтось з'їв канфєту, хтось написав
пісьмо...**

Лікуймо душі кволі та недужі
Від суржику – отруйної калюжі.
Рятуймося, щоб мови чисте джерело
Духовного здоров'я додало.

О. Захарків

Граматична помилка — порушення будь-якої граматичної норми, помилка в структурі мовної одиниці, тобто слова, словосполучення чи членів речення.

Типи граматичних помилок:

- морфемні (частини слова);
- морфологічні (частини мови);
- синтаксичні (члени речення).

Граматичні помилки умовно позначають літерою Г.

Грамматичні помилки, які часто трапляються у мовленні:

1. Неправильне уживання відмінкових форм іменника:

*Желатин потрібно заливати теплою **водой**.*

- *водой*
- *водою*

відмінок	однина	множина
називний	водá	вóди
родовий	водí	вод
давальний	водí	вóдам
знахідний	водú	вóди
орудний	водо́ю	вóдами
місцевий	на/у водí	на/у вóдах
кличний	вóдо*	вóди*

2. Неправильне утворення ступенів порівняння прикметників і прислівників:

- **Самий великий** рюкзак у класі — мій!
- **Найбільший** рюкзак у класі — мій!

- Тебе ми чекаємо **саме найдовше** від усіх.

- Тебе ми чекаємо **найдовше** від усіх.

Великий — більший, більш великий — найбільший, найбільш великий (ступені порівняння прикметника).

Довго — довше, більш довго — найдовше, найбільш довго (ступені порівняння прислівника).

3. Неправильне утворення відмінкових форм числівника:

- Цьому чоловікові ще немає **п'ятидесяти** років.
- Цьому чоловікові ще немає **п'ятдесяти** років.

відмінок	
називний	п'ятдеся́т
родовий	п'ятдеся́ті, п'ятдесятьо́х
давальний	п'ятдеся́ті, п'ятдесятьо́м
знахідний	п'ятдеся́т, п'ятдесятьо́х
орудний	п'ятдесятьма́, п'ятдесятьома́
місцевий	на/у п'ятдеся́ті, п'ятдесятьо́х

- Навчальна програма для шестикласників триває **півтора роки**.
- Навчальна програма для шестикласників триває **півтора року**.

Числівник **півтора** поєднується з іменниками у формі родового відмінка однини — **півтора** (чого?) **року**.

4. Уживання неправильних форм дієслів:

ТЕПЕРІШНІЙ ЧАС		
1 особа	їм	їмо́
2 особа	їси́	їсте́
3 особа	їсть	їдя́ть

- *Що це ти таке смачне **їсиш**?*
- *Що це ти таке смачне **їси**?*

ТЕПЕРІШНІЙ ЧАС		
1 особа	біжу́	біжимо́, біжи́м
2 особа	біжи́ш	біжите́
3 особа	біжи́ть	біжа́ть

- *На перерві учні **біжуть** по сходах.*
- *На перерві учні **біжать** по сходах.*

5. Сплутування займенникових форм:

- *Ми прийшли на концерт з **їх** друзями.*
- *Ми прийшли на концерт із друзями, але я не бачу **їх** (форма родового відмінка займенника «вони» — (кого не бачу?) — **їх**).*
- *Ми прийшли на концерт з **їхніми** друзями (присвійний займенник **їхній**).*

6. Дієприслівниковий зворот може бути не пов'язаний із присудком однією дійовою особою:

- *Ідучи до школи, почався дощ.*
- *Коли ми йшли до школи, почався дощ.*

7. Неправильне узгодження підмета і присудка в реченні:

- **Лікар сказала**, що треба зробити рентген.
- **Лікарка сказала**, що треба зробити рентген.
- **Лікар сказав**, що треба зробити рентген.

- **Більшість** людей **мріють** про щастя.
- **Більшість** людей **мріє** про щастя.

8. Уживання невластивих для української мови словотворчих засобів, найчастіше суфіксів:

- *продавщиця;*
- *продавчиня;*
- *непередбачувальні;*
- *непередбачені;*
- *датчанин, датчанка;*
- *данець, данка.*

1. Знайди і виправ помилки в рекламі

Що ще почитати й подивитися?

- Експрес-урок про помилки в рекламі
<https://youtu.be/PIWZIKpS9Ps>
- Практичний відеоурок про граматичні помилки
<https://youtu.be/EvkjyNJpWNo>
- Види помилок
<http://nkker.com/wp-content/uploads/2021/03/P-22-mova-29.03.pdf>
- Підручник «Українська мова, 5 клас» / А.В. Онатій, Т.П. Ткачук. Тернопіль: «Навчальна книга — Богдан», 2022. 306 с.
- Підручник «Українська мова, 5 клас» / Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. Київ: «Освіта», 2022. 306 с.

- Виконайте тестові завдання
1. Визначте рядок, у якому допущено граматичну помилку
 - А) три роки тому;
 - Б) сильний нежить;
 - В) більш добріший;
 - Г) два олівці.
 2. Граматично правильним є словосполучення
 - А) гурток по літературі;
 - Б) яка година;
 - В) хворіти грипом;
 - Г) мій день народження.
 3. Не потребує редагування словосполучення в рядку
 - А) вивчати і розмовляти українською мовою;
 - Б) вибач мене;
 - В) насміхатися з нього;
 - Г) десять грам.
 4. Не потребує редагування речення
 - А) Зачепившись, у нього розсипались усі фрукти.
 - Б) Піднімаючись на гору, ми бачили чудові краєвиди.
 - В) Ми з друзями їли та насолоджувалися ягодами малини.
 - Г) Розв'язуючи задачу, спочатку вона видалася мені складною.

Завдання 2

- Відредагуйте словосполучення

Гірше смерті, більш бадьоріший, більший чим я, підручник по історії, пішов за хлібом, хворіти ангіною, три апельсина, із-за дощу, п'ятидесяти громадян.

Завдання 3

- Відредагуйте речення

1. Ми цінуємо і пишаємося нашими переможцями. 2. Не дивлячись на погану погоду, ми пішли до лісу. 3. Щоб оглянути якнайбільше пам'ятних місць Києва, заздалегідь знайдіть та ознайомтеся з переліком екскурсій. 4. Побувавши в різних країнах, де вам сподобалося найбільше?

Б. Запам'ятайте правильний варіант слововживання.

НЕПРАВИЛЬНО
музикальна школа
розкрити каталог
давайте заспіваємо
у якості музиканта
прийняти участь

ПРАВИЛЬНО
музична школа
розгорнути каталог
заспіваймо
як музикант
узяти участь

КУЛЬТУРА СЛОВА

А. Запам'ятайте, як треба наголошувати слова.

Течі́я, кіломе́тр, русло́, посере́дині, джерелó.

Б. Запам'ятайте правильний варіант слововживання.

НЕПРАВИЛЬНО
у повній мірі
шириною два кілометра
мандрівка по Києву
уталити жажду
носити ім'я

ПРАВИЛЬНО
повною мірою
завширшки два кілометри
мандрівка Києвом
утамувати спрагу
мати ім'я

До речі...

Піти *по* воду чи *за* водою? Коли треба назвати мету дії, то вживаємо прийменник **по**:
піти *по* хліб, сходити *по* воду, поїхати *по* гриби.

Піти **за** водою — фразеологізм, який означає «пропасти, безслідно зникнути».

КУЛЬТУРА СЛОВА

А. Запам'ятайте, як треба наголошувати слова.

На́чинка, куліна́рія, фарту́х, піала́, кúрятина.

Б. Запам'ятайте правильний варіант слововживання.

НЕПРАВИЛЬНО
жарити по рецепту
яйце всмятку
свіжий творог
кофе зі сливками
Приємного апетиту!

ПРАВИЛЬНО
смажити за рецептом
рідке/некруте яйце
свіжий сир
кава з вершками
Смачного!

Відредагуй речення

1. Дехто ходить у ліс за грибами, щоб побути наодинці з природою.
2. На ранковій риболовлі можна милуватися із чудового краєвиду.
3. Часто відпочивальники своїми необдуманими вчинками завдають шкоду природі.
4. Відпочиваючи біля річки, не потрібно ігнорувати правилами безпечної поведінки на воді.
5. Заслуговує пошани той, хто бережливо ставиться до природи.

Відредагуйте й запишіть подані речення. Користуйтеся підказкою.

1. Школярі поклали квіти до пам'ятника Тараса Шевченка. Це наш самий любимий пам'ятник. 2. В обговоренні побаченого під час екскурсії ми прийняли активну участь. 3. Гостей столиці вражає музей під відкритим небом. 4. Один із найдавніших і найцінніших пам'ятників України — Софія Київська.

Підказка ↴

НЕПРАВИЛЬНО

~~Пам'ятник історії та культури~~
~~Пам'ятник Лесі Українки~~
~~Музей під відкритим небом~~
~~Прийняти участь~~
~~Любимий твір~~
~~Самий розумний~~

ПРАВИЛЬНО

Пам'ятка історії та культури
 Пам'ятник Лесі Українці
 Музей просто неба
 Узяти (брати) участь
 Улюблений твір
 Найрозумніший (найбільш розумний)

✿ Які норми літературної мови було порушено в реченнях? Звертєся з поданою на ф́орзаці підручника таблицею «**Норми літературної мови**».

Підведемо підсумок:

- граматична помилка - це порушення мовної норми: морфологічної, синтаксичної**
- ці норми ми вивчаємо КОЖНОГО уроку - ти систематично здобуваєш знання, практикуєш навички усного та писемного мовлення**
- дбай про чистоту, правильність, грамотність свого мовлення, уникай порушення норм: лексичних, граматичних, орфоепічних, орфографічних...**

